

Za grupu novinara iz novosadskih i beogradskih medija, Erdevičani podržani od strane Turističke agencije PanaCompa i Ivanke Tasić, organizovali su celodnevni program obilaska i upoznavanja sa „izgubljenim Rajom“, MZ Erdevik i opštinom Šid. Nedelju dana pre Kulenijade naši domaćini bili su Zoran Mašić, predsednik mesnog saveta MZ Erdevik i predsednik organizacionog obora 12. Sremske kulenijade, Jasmina Adžić direktorka Kulturno obrazovnog centra Šid, i Špiro Punoš, glasnogovornik Kulenijade.

Erdevičani ovu manifestaciju smatraju dobrim povodom da se kod njih dođe, vidi i uživa, da ljudi pre svega upoznaju ovaj kraj koji je nekom greškom ostao u senci top turističkih destinacija Srbije.

Da se to ispravi, poslednjih godina zdušno se trude sposobni i vredni ljudi, kojima je stalo da upoznaju druge sa prirodnim lepotama Erdevika, poljoprivrednim i privrednim potencijalima kraja, kulturnim vrednostima i istorijskim spomenicima.

Za grupu novinara, bilo je pravo otkrovenje da su u jednom danu, onako zgusnuto mogli da sagledaju gro zanimljivih i atraktivnih lokacija i turističkih tačaka kojih u MZ Erdevik i opštini Šid ima na pretek, sa naglaskom da se u neposrednoj blizini nalazi i Sremka Mirtovica.

Posle toplog dočeka, domaćini su nas upoznali sa „njegovim veličanstvom kulenom“ i manifestacijom koja će se 28. maja, održati na 2 hektara seoskog parka, ispod stoletnih stabala platana, kestena, lipa i čempresa, u Domu kulture i na Trgu mladenaca. Domaćini su obećali da će se osim „U zagrljaju kulena i vina“ posetioci moći naći i u „zagrljaju“: šunke, kobasice, sireve, meda, kolača i drugih slano-slatkih poslastica. Razliku između sremskog i bačkog kulena, domaćini su nam demistifikovali, i to sasvim otvoreno i bez zadržke. Sremski kulen, koji se pre svega vezuje za Erdevik, pravi se od čistog mesa bez masnoća, sa dodatkom sremske paprike i soli. Za bački kulen, koji se naziva i slovačkim, dozvoljena je upotreba masnijeg mesa, a osim paprika i soli dodaju se beli luk i kim. Originalni sremski kulen se čuva u prirodnom crevu, a kulenicom se naziva kulen u tanjem, veštačkom crevu. I o kulenu bi se moglo mnogo još šta reći, ali vreme je neumitno prolazilo, a nestrpljivi domaćini želeli da nam što više pokažu, pa smo tako krenuli put Šida.

Prva stanica je bila Galerija slika poznatog umetnika Save Šumanovića, čiji smo obilazak započeli pričom iz dvorišta. U dvorištu Galerije nalazi se sarkofag za koji smo dobili objašnjenje od Vesne Burojević, direktorke Galerije slika Save Šumanovića. Objasnila nam je da se radi o rimskom sarkofagu iz ranog IV veka, koji predstavlja jedan od najlepših primeraka sarkofaga tog perioda. Kuća, u kojoj je smeštena današnja Galerija slika, velika i raskošna, pripadala je imućnoj porodici Šumanović, koju je porodica izdavala sreskom sudu dok je živela u

Vinkovcima, gde se Sava i rodio 1896. godine. Po povratku u Šid, kada je njegov otac, šumarski inženjer penzionisan, porodica nije želela da raskida povoljan ugovor sa sudom, već se nastanila u kući, Savinog teče, dr Dragutina Grčića, današnjoj Spomen kuću Save Šumanovića. U posedu Galerije nalazi se 417 slika koje je umetnikova majka Persida, poklonika gradu Šidu 1952. godine, a trenutno je izloženo 112 slika. Od Vesne Burojević, osim iscrpnih podataka i poziva na saradnju, a koja bi se ticala podataka ili materijala vezanog za Savu Šumanovića, čime bi se još više upotpunila bogata saznanja o njemu, bila nam je draga njena potpuna predanost životu i radu umetnika.

Ako se Sava Šumanović smatra umetnikom koji je naše slikarstvo uveo u savremene evropske tokove, onda je Ilija Bašićević Bosilj prepoznat je kao jedan od najorginalnijih naivnih umetnika u svetu. Vanvremenski prostor muzeja „Ilion“, koji se nalazi tik uz Galeriju Save Šumanovića, čuva slike samoukog poljoprivrednika, kojeg je bolest onemogućila da nastavi sa fizičkim radom. Svoj smanjen fizički potencijal Ilija Bosilj prebacuje u druge sfere delovanja i počinje da slika. Njegove slike su alegorijske i simbolične predstave figura ljudi i životinja, u kojima se prepoznaje čitava paleta karakternih osobina ličnosti, i na taj način su stvara neponovljiva, jedinstvena dela.

Sa strahom da na ovom malom prostoru, na kome su koncentrisane dve tako silovite umetničke energije ostavimo svoje srce, prošetali smo se do crkve Svetog oca Nikolaja, jednog od tri pravoslavna hrama u Šidu. Ovaj, najstariji, saborni hram iz 1810. godine je barokna građevina sa baroknim ikonostasom, u kojoj se od 2005. godine čuva deo moštiju Svetog kneza Lazara, prenetih iz Ravanice. Na ulasku u crkvu stoji natpis “Sveti kneže Lazare moli Boga za nas”, za koje nam je starešina hrama Radovan Mišić objasnio, da se te reči i mošti Sv. Lazara nalaze na ovom mestu da zaštite ovaj narod, da im se nikada ne ponove stradanja i nesreće iz ne tako davne istorije.

Posle kulurnog šoka posetili smo Ruski dvor, saborno mesto rusinkog naroda i arhitektonsko čudo. Ruski dvor je imao bogatu istoriju i služio je kao lečilište, bolnica, zatvor... Režak Mihajlo, dekan i arhijerejski namesnik za Srem za grkokatolike u Srbiji i Crnoj Gori, preduzimljivo nam je dao osnovne informacije o građevini. Doznali smo da je Ruski dvor vladličanska letnja rezidencija koja datira iz 1780 godine, a tri godine kasnije je završena crkva u istočnom stilu. Rezidencija se sastoji iz tri dela. Podrum veličine 45x13 metara povezan je neistraženim hodnicima, možda i sa llokom, ali to su tek nagađanja. Prizemni deo se sastoji od trinaest soba, lavirinskog rasporeda, a deo prvog sprata se od 1948.godine, koristi kao vrtić. Potkrovlje se polako priprema za turiste, i sobe se polako pretvaraju u spavaonice. Planovi su da se u okviru dvora instalira rusinski etno muzej i biblioteka koja već sada raspolaže sa oko 9-10 hiljada knjiga na 17, 18 jezika. Od prošle godine u dvoru se održava slikarska kolonija i u skladu s tim planirano je da se obezbedi stalni izložbeni prostor. Ove godine započeto je, u sastavu crkve, formiranje reprezentativne vinarije, gde će se u miljeu starog zdanja degustirati vino poteklo iz njihovih vinograda.

Imali smo utisak da smo samo projurili kroz ovu varoš zvanu Šid, smeštenu na severuzapadu Srbije i na najzapadnijem delu Srema, zbog čega je popularno zovu „kapijom zapada“, i da nam je samo na trenutak otkriven deo istorije koje se tu krije. Nismo videli, od prošle godine u Višnjicevu podignut spomenik srpskom Homeru Filipu Višnjicu, nismo posetili manastire Privina Glava i Sv, Petka, nismo stigli do jezera Sot ali su nam domaćini ispričali priču o Šidankama. Opština Šid je čuvena po svojim vrednim ženama koje se godinama unazad okupljaju u i prave mala remek dela i velika kulinarska čuda na sajmovima, feštama i svugde gde god se pojave. Zanimljivo je da je opština Šid multikulturalna zajednica osamnaest nacionalnosti koja podstiče i

neguje tradiciju i običaje svake zajednice. Udruženja žena su jedan od stubova nosioca tradicionalnih vrednosti svijih sredina, pa tako žene iz sela Bikić Do, u kojem živi većinsko rusinsko stanovništvo, predstavljaju tradiciju rusinskog naroda i običaja u ovoj opštini, a u selu Ljuba Udruženje žena predstavlja kulturna dobra slovačke nacionalne zajednice. Poslednjih dve-tri godine uz društva žena aktivirana su i KUD.

Po povratku u Erdevik, dočekala nas je spremna ekipa, koja nam je osim izuzetno ukusno pripremljenog i znalački serviranog ručka učinila zadovoljstvo da upoznamo najmlađe Udruženje žena „Erdevičanke“, koje je u trenutku srušilo sve predrasude koje smo imali o njima. Koliko smo do tada i bili skeptici o načinu života i rada na selu shvatili smo da smo bili potpuno u krivu. Predsednica društva je učiteljica Natalija Punoš, a članice mahom mlade i zaposlene žene, koje su upravo na ovaj način okupljene učile da šiju, vezu i kuvaju. Posle kraćeg vremena provedenog u udruženju, one imaju i nove ideje i znanje da te ideje i sprovedu.

U Erdeviku se vodi računa o zdravom životu, zdravoj, organskoj hrani, ali i o prirodnim preparatima, pre svega medu i ostalim pčelinjim proizvodima. Erdevički veterinar je i glavni nosilac ideje o lečenju apiterapijom. Od njega smo dobili i kratak kurs iz ove oblasti. Doznali smo da ona spada u alternativni način lečenja. Da bi se neko uopšte bavio apoterapijom mora da bude lekar ali i da ima dodatno obrazovanje. U našoj zemlji ima dvanaest apiterapeuta, a Niš je postao prvi grad u kome je jednoj zdravstvenoj ustanovi Ministarstvo zdravlja Republike Srbije izdalo dozvolu da pod istim krovom paralelno sarađuju oficijelna medicina i apiterapija. To je dobar znak i potvrda da je zvanična medicina u Srbiji prepoznala i priznala ovu vrstu lečenja. Ono što smo dobili za nauk je činjenica da sa konzumiranjem pčelinjih proizvoda treba početi kada smo zdravi kako bismo produžili i pomerili granicu ne samo zdravlja već i mladosti.

Marija Mrva nam je bila domaćica u etno-kući, koju čine nameštaj, odeća i predmeti stari više od sto godina, a pripadaju slovačkoj zajednici. Vesela i energična sedamdesetogodišnjakinja odala je svojoj unuci priznanje na vrednom sakupljanju svega što smo mogli da vidimo. Potom nas je odvela u obilazak njene kuće, a našu mladu koleginicu „nagovorila“ da obuče autentičnu slovačku nošnju. Našoj kolegini, devojci sa beogradskog asfalta, je tako dobro pristajala slovačka nošnja da smo je oduševljeni slikali. Neoboriv dokaz da je i ona uživala bilo je poziranje, kako neumorno tako i nadahnuto.

Za sada, pension Keti ima jedine kategorizovane sobe u Erdeviku. Pansion raspolaže sa 27 kreveta a do kraja meseca planira se i aktiviranje Kluba – restorana u dvorišti kuće. Miris čiste posteljine, domaće hrane, te raspoložene domaćice, nikog od nas nije ostavio ravnodušnim. A cene? I one su pristupačne: noćenje 1000 dinara, doručak 150 dinara, ručak 350 i večera 300 dinara. Za malo, dobijete lepo, bio je naš opšti ustisak.

A onda su nas odveli u obilazak jezera. Prvo smo otišli na izvor jedinog prirodnog jezera Banja, poznatog iz rimskog perioda po lekovitosti sumporne vode. Vode iz ovog malog jezera prelivaju se u 16 hektara površine veliko veštačko jezero Bruje. Šuma, priroda, mir i miris sve na jednom mestu. A onda smo otišli na veštačko jezero Moharač, koje se prostire na površini od 64 hektara. Na jednom delu jezera, do kojeg vodi vinograd nalazi se vinarija „Kube“ vlasnika Đure Kubečke. Moje skromno mišljenje je da je ovo vinarija na najlepšem mestu sa najlepšim pogledom, ako ne u Srbiji, u Vojvodini sigurno, a o vinu ovoga puta nećemo raspravljati. Kucali smo se jer pravi znalci vinske kulture znaju da treba zadovoljiti sva čula. Ljubazni domaćini su naše putešestvije toga dana i naš umor pretvorili u totalno uživanje, kojem su doprineli i prelep dan, i dva labuda koja su došla da nas pozdrave u degustacionoj sali na otvorenom vinarije „Kube“, tik uz jezero... Čitav dan smo bili kao u raju, i u raju smo ga i završili, pomalo svesni da još mnogo toga nismo videli.

[Više slika možete pogledati o v d e.](#)